

Nr 279.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; given Stockholms slott den 21 maj 1948.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, *dels* att 2 § 11:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att i nämnda lag skall införas en ny paragraf, betecknad 5 §, av nedan angivna lydelse, och *dels* att nuvarande 5 § i lagen skall erhålla beteckningen 6 §.¹

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

2 §.

11:o) mål om avgäld — — — särskilda bestämmelser;
mål om rätt att för visst ändamål taga i anspråk brukningsdel, med avseende varå lagen angående uppsikt å vissa jordbruk eller lagen om åtgärder mot vanhävd av jordbruk äger tillämpning, eller att bortföra eller lämna utan underhåll byggnad å sådan brukningsdel;

mål om naturminnesmärkens — — — märkliga byggnader;

17:o) mål om kyrkotukt — — — under åtalstid;

mål om skyldighet för prästerlig befattningshavare, som övergivit svenska kyrkans lära, att avgå från sin befattning;

mål om prästs skiljande från präst-ämbetet eller obehörighet för honom att utöva detsamma;

mål om behörighet — — — veterinärstyrelsens inseende;

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande

¹ Senaste lydelse av 2 § 11:o) se SFS 1942: 509, av 2 § 17:o) se SFS 1947: 671 och av 5 § se SFS 1926: 47.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsverksamhet, lagen om polisväsendet i riket, *lagen om åtgärder mot vanhävd av jordbruk*, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., brandlagen, såvitt angår kommuns skyldigheter enligt samma lag, civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, eller lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar; mål om utdömande av vite enligt andra än nämnda författningar;

mål om häktads — — — medgiven frihet;

yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsverksamhet, lagen om polisväsendet i riket, *lagen om uppsikt å jordbruk*, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., brandlagen, såvitt angår kommuns skyldigheter enligt samma lag, civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, eller lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar; mål om utdömande av vite enligt andra än nämnda författningar;

5 §.

Regeringsrätten har ock att upptaga och avgöra mål om avstängande av biskop från utövningen av hans befattning, om skyldighet för biskop, som övergivit svenska kyrkans lära, att avgå från sin befattning samt om biskops skiljande från prästämbetet eller obehörighet för honom att utöva detsamma.

Denna lag träder i kraft såvitt angår 2 § 11:o) och 17:o) näst sista stycket den 1 juli 1948 samt i övrigt den 1 januari 1949. Med avseende å mål, som röra tillämpning av lagen om åtgärder mot vanhävd av jordbruk, skola 2 § 11:o) och 17:o) i deras nuvarande lydelse lända till efterrättelse jämväl efter förstnämnda dag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 maj 1948.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet och statsrådet Quensel fråga angående *ändring i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt* samt anför följande.

Enligt 2 § 11:o) regeringsrättslagen har regeringsrätten att upptaga och avgöra bl. a. mål om rätt att för visst ändamål taga i anspråk brukningsdel, med avseende varå lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk eller lagen den 30 juni 1942 om åtgärder mot vanhävd av jordbruk äger tillämpning, eller att bortföra eller lämna utan underhåll byggnad å sådan brukningsdel. De mål som här åsyftas röra besvär över länsstyrelses beslut i vissa ansökningsärenden som omförmälas i 14 § i 1927 års uppsiktslag och 13 § i 1942 års vanhävdsdag. Dessa båda lagar skola upphöra att gälla med utgången av juni 1948 och ersättas av lagen den 30 juni 1947 om uppsikt å jordbruk. Den nya lagen innehåller icke någon motsvarighet till bestämmelserna i nyssnämnda paragrafer i 1927 och 1942 års lagar. Nu förevarande stadgande i regeringsrättslagen bör följaktligen utgå.

Ändringen av lagstiftningen mot vanhävd av jordbruk föranleder att en jämkning bör vidtagas även i 2 § 17:o) regeringsrättslagen. Enligt detta moment har regeringsrätten att upptaga mål om föreläggande och utdömande av vite, utom när fråga är om vite enligt vissa uppräknade författningar. Bland dessa nämnes 1942 års vanhävdsdag. Hänvisningen till denna bör tydligen utgå, men då vitesföreläggande av samma karaktär som hittills kan meddelas även enligt den nya uppsiktslagen bör den i stället medtagas i uppräknningen.

Nu berörda ändringar i regeringsrättslagen böra, som framgår av det redan sagda, träda i kraft den 1 juli 1948. Då besvär över beslut enligt 1942 års vanhävdsdag kunna komma att anföras även efter nämnda dag, bör emellertid meddelas en övergångsbestämmelse av innebörd att med avseende å sådana besvärsmål äldre lag fortfarande skall lända till efterrättelse. Beträffande 1927 års uppsiktslag torde däremot någon motsvarande övergångsbestämmelse icke vara erforderlig.

Kungl. Maj:t har genom proposition (nr 94) förelagt årets riksdag förslag till lag angående ändring i lagen den 13 november 1936 (nr 567) om dom-

kapitel. I 13 § 2 mom. i detta förslag stadgas, att om innehavare av prästerlig befattning som lyder under domkapitel åsidosätter sin tjänsteplikt, domkapitlet äger tilldela honom varning eller suspendera honom under högst tre månader. Enligt 3 mom. av samma paragraf må domkapitlet ock i vissa fall besluta att sådan befattningshavare skall avstängas från utövningen av befattningen intill dess uppkommen fråga om bestraffning av befattningshavaren blivit slutligen avgjord. I 4 mom. föreskrives, att präst som gjort sig skyldig till brott eller fel i levernet, under vissa omständigheter må av domkapitlet skiljas från prästämbetet eller för viss tid förklaras obehörig att utöva detsamma, och i 5 mom. meddelas bestämmelser om befogenhet för domkapitel att, om präst övergiver svenska kyrkans lära, förklara honom skyldig att avgå från sin befattning och skilja honom från prästämbetet. Den som ej åtnöjes med domkapitels beslut i något av de i 2—5 mom. angivna hänseendena äger enligt 6 mom. anföra besvär hos Konungen. Det har förutsatts att besvären skola prövas av regeringsrätten. På grund härav torde i 2 § 17:o regeringsrättslagen böra föreskrivas att till regeringsrättens upptagande höra — förutom de i momentet redan omförmälda målen om disciplinär bestraffning och om avstängande från tjänstgöring under åtalstid — även mål om skyldighet för prästerlig befattningshavare, som övergivit svenska kyrkans lära, att avgå från sin befattning samt om prästs skiljande från prästämbetet eller obehörighet för honom att utöva detsamma.

Nyssnämnda stadganden om rätt för domkapitel att vidtaga vissa åtgärder mot präster skola icke äga tillämpning beträffande biskopar. Med avseende å biskop skall i stället, enligt 20 § andra stycket i förslaget, Konungen äga motsvarande befogenhet som sägs i 13 § 3—5 mom. Det är avsett att även prövningen av dylika ärenden skall ske i regeringsrätten. Bestämmelse där- om synes böra meddelas i en ny paragraf i regeringsrättslagen, vilken lämp- ligen bör benämnas 5 § medan nuvarande 5 § erhåller beteckningen 6 §.

De nu ifrågavarande ändringarna i regeringsrättslagen böra träda i kraft samtidigt som den föreslagna lagen angående ändring i lagen om domka- pitel eller den 1 januari 1949.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upp- rättats förslag till *lag angående ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 rege- ringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Lars Nordvall.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 maj 1948.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 19 maj 1948 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 14 maj 1948, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn S. Strömberg.

Förslaget föranledde följande yttranden.

Justitieråden Lawski och Nissen samt regeringsrådet Kuylenstierna:

Vi erinra att, på sätt framgår av det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 94 för innevarande år fogade utdraget av lagrådets protokoll den 16 oktober 1946, vi i yttrande rörande 20 § förslaget till lag angående ändring i lagen den 13 november 1936 om domkapitel ifrågasatt grundlagsenligheten av ett stadgande, varigenom åt regeringsrätten uppdroges att *avgöra* mål och ärenden av annat slag än de i §§ 17 och 18 regeringsformen omnämnda.

Justitierådet Gyllenswärd:

Jag lämnar förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet och statsrådet Quensel lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 14 maj 1948 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt*.

Föredraganden anför följande.

Tre av lagrådets ledamöter ha erinrat om att de i tidigare avgivet yttrande rörande 20 § förslaget till lag angående ändring i lagen den 13 november 1936 om domkapitel ifrågasatt grundlagsenligheten av ett stadgande, varigenom åt regeringsrätten uppdroges att avgöra mål och ärenden av annat slag än de i §§ 17 och 18 regeringsformen omnämnda.

Med anledning härav vill jag framhålla att Kungl. Maj:t, på sätt framgår av statsrådsprotokollet för den 1 november 1946, funnit omförmälda anmärkning mot förslaget till lag om ändring i lagen om domkapitel icke föranleda ändring av ståndpunkten, att frågor om sådana ingripanden mot biskop som avses i 20 § andra stycket nämnda förslag böra prövas av regeringsrätten såsom första instans. Denna ståndpunkt har också sedermera godtagits av kyrkomötet.

Härefter hemställer föredraganden, att det nu förevarande lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Rudhe.